

ВІДЗИВ

офіційного опонента **МУКАН НАТАЛІЇ ВАСИЛІВНИ**

на дисертацію **ПЕТРЕЧКО МАР'ЯНИ ОЛЕГІВНИ**
«ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ХЕЛЕН ПАРКХЕРСТ У КОНТЕКСТІ
РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ США У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XX СТ.»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю **13.00.01 Загальна педагогіка та історія педагогіки**

Світові тенденції глобалізації, стрімкі соціально-економічні й політичні перетворення, а також кризові явища, що відбуваються в останні десятиліття у різних країнах світу, вимагають проведення ґрунтовних реформ в освітній галузі. Процес реформування системи освіти вимагає врахування сучасного її стану і прогнозування перспектив її розвитку в майбутньому. Водночас важливого значення набуває вивчення історичного педагогічного досвіду та теоретичного обґрунтування можливостей його використання чи трансформації у сучасних умовах.

Основними пріоритетами національної політики у сфері освіти є формування національних і загальнолюдських цінностей, забезпечення адекватної освіти усім громадянам України та її жителям з метою створення конкурентоспроможної національної системи освіти.

Пошук оптимальної моделі державної системи освіти як засобу поширення та реалізації національних освітніх пріоритетів вимагає розроблення такої освітньої системи, яка б поєднувала найкращі здобутки існуючої системи освіти та світових тенденцій розвитку освітньої галузі, оскільки Україна є складовою міжнародного освітнього простору. Важливою умовою є не запозичення існуючих освітніх моделей, а використання тих компонентів, які дозволять підвищити рівень якості державної системи освіти та забезпечити ефективність проведених освітніх реформ, а також конкурентоздатність державної системи освіти на світовому ринку. Особливий інтерес представляють здобутки педагогів високо розвинутих країн світу, в тому числі й США.

Найчастіше вчені звертаються до сучасної педагогічної теорії й практики зарубіжних країн, прагнучи забезпечити прагматичну значущість компаративних досліджень, тобто дати рекомендації щодо використання зарубіжних педагогічних досягнень у вітчизняній педагогічній реальності. Однак, на сьогоднішній день існує необхідність не лише у вивченні сучасної

педагогічної дійсності розвинених країн світу, але й у дослідженні зарубіжного історико-педагогічного досвіду. Особливий інтерес становлять надбання американської педагогічної науки, зокрема педагогічної спадщини Хелен Паркхерст – розробника концепції індивідуалізованого навчання, спрямованого на забезпечення продуктивного середовища, в умовах якого реалізується всебічний розвиток особистості учня, розкриття його талантів та здібностей.

Доцільність вибору теми роботи підтверджує і той факт, що вона відповідає тематичному плану науково-дослідницької роботи Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Стратегії формування професійних компетентностей майбутнього вчителя початкової школи в умовах модернізації педагогічної освіти України з урахуванням світових освітніх тенденцій» (Державний реєстраційний номер 0116U003881).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 23.01.2014 р.) й узгоджено в Раді з координації наукових досліджень в галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 9 від 23.12.2014 р.).

Дисертанткою на належному науковому рівні обґрунтовано вибір теми, чітко сформульовано мету й завдання дослідження, а також зроблено логічні висновки відповідно до визначених завдань.

Достовірність наукових результатів дослідження забезпечується не лише належною методологічною та джерельною базою дослідження, яка складає 417 найменувань, з них 247 – іноземною мовою та свідчить про інтенсивну науково-пошукову роботу, а й аргументованістю, об'єктивністю, логічністю викладу матеріалу, адекватним вибором методів дослідження, що визначені з урахуванням специфіки педагогічної розвідки.

Безперечно, дисертація характеризується *науковою новизною*, яка полягає, передусім в тому, що *вперше* здійснено цілісний, системний аналіз та з'ясовано закономірності системи індивідуалізованого навчання Хелен Паркхерст; *теоретично обґрунтовано й узагальнено* досвід науково-педагогічної діяльності Хелен Паркхерст, розроблено її наукову періодизацію, в рамках якої виділено чотири етапи: 1) формування Хелен Паркхерст як вченого і педагога (1904 – 1915), 2) наукового пошуку та розробки методу індивідуалізованого навчання Дальтон-план (1916 – 1926), 3) удосконалення навчального методу Дальтон-план (1927 – 1951), 4) популяризації науково-педагогічних ідей Хелен Паркхерст у США та за рубежом (1952 – 1973); *опрацьовано та введено до наукового обігу* матеріали

архіву газети Нью-Йорк Таймс, які стосуються наукової діяльності Хелен Паркхерст; з'ясовано особливості реорганізації школи за методом Хелен Паркхерст; виявлено особливості впровадження навчального методу Хелен Паркхерст у США та низці європейських країн.

Не викликає сумніву *практичне значення* одержаних результатів дослідження, які полягають у тому, що вони можуть бути впроваджені у вітчизняній теорії та практиці навчання при написанні підручників з порівняльної педагогіки, історії педагогіки, методики викладання навчальних курсів «Порівняльна педагогіка», «Історія педагогіки», «Дидактика», «Педагогічні технології» тощо.

Результати дисертаційної роботи можуть бути використані при підготовці наукової біографії Хелен Паркхерст, узагальнювальних історико-педагогічних праць з історії світової педагогічної думки, культурології, історії, філософії освіти, складанні бібліографічних покажчиків, самостійної науково-дослідницької роботи студентів вищих навчальних закладів тощо.

Результати дослідження можуть використовуватися українськими науковцями як перевірені матеріали для обґрунтування використання науково-педагогічної спадщини Хелен Паркхерст та її методу індивідуалізованого навчання Дальтон-план у сучасній педагогічній науці.

Метод індивідуалізованого навчання Дальтон-план був апробований на практиці у процесі роботи з учнями Дрогобицького педагогічного ліцею упродовж 2013 – 2015 рр.

Вважаємо, що структура дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, розкриває її зміст, відзначається послідовністю, цікавим змістовим матеріалом, аргументованістю зроблених висновків. Розділи пов'язані внутрішньою логікою і послідовністю викладу думок.

Логіка першого розділу дисертації М.О. Петrenchко «Педагогічна спадщина Хелен Паркхерст як науково-педагогічна проблема» зумовила необхідність характеристики базових понять дослідження, аналізу історіографії та джерел дослідження, соціально-історичних передумов науково-педагогічної діяльності Хелен Паркхерст.

Привертає увагу виконаний у другому розділі дисертації аналіз організації навчального процесу згідно з Дальтон-планом, індивідуалізації як ключової засади методу Хелен Паркхерст, особливостей оцінювання навчальних досягнень учнів.

Важливим аспектом роботи є вивчення впровадження Дальтон-плану у навчальних закладах США та екстраполяція цього педагогічного досвіду у системи освіти інших країн, що відображено у третьому розділі.

Основні положення дисертації М.О. Петrenchко повною мірою відображено у 12 наукових працях, серед яких: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 3 – в іноземному науковому періодичному виданні, 1 – у виданні, включеному до наукометричних баз даних, 3 – тези міжнародних науково-практичних конференцій.

Результати роботи отримали апробацію під час виступів авторки на міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відображає основний її зміст.

Оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження, вважаємо за потрібне висловити певні *побажання* та *зауваження* дискусійного характеру:

1. Хотіли б звернути увагу дисертантки на характеристику базових понять дослідження. Так, у першому розділі виконано аналіз таких понять як методика індивідуалізованого навчання «Гарі-план», «Платун-план», «Віннетка-план», «Метод проектів» (стор. 24 – 25). Очевидно, варто було б охарактеризувати й інші методики (наприклад «план Трампа», «метод Квінсі»), про які авторка тільки згадує, але не подає їхню характеристику. Також, на стор. 23 авторка вживає термін «курікулум», маючи на увазі «навчальний план». Проте, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що англійський термін «*curriculum*» трактується в українській педагогічній літературі по-різному, залежно від контексту. Напевно, варто було б дати цьому терміну пояснення, та вживати його тільки в єдиному значенні на сторінках дисертаційної роботи.

2. У другому розділі дисертантка слушно зауважує, що лабораторний метод є засадничим принципом концепції Х. Паркхерст (стор. 97). А тому видається логічним акцентування уваги на ньому та характеристиці розподілу роботи, яка виконується учнями в лабораторії та поза її межами згідно з Дальтон-планом.

3. У другому та третьому розділах авторка аналізує низку адаптацій Дальтон-плану та визначає їхні відмінності від Дальтон-плану, запропонованого Хелен Паркхерст (стор. 127, 142 тощо). Вважаємо, що такий аналіз краще було б виконати на основі запропонованих критеріїв оцінювання та відобразити у формі таблиці, а також пояснити, чому ці адаптації залишаються варіантами Дальтон-плану, а не розглядаються як автентичні авторські навчальні методики.

4. З матеріалу третього розділу стає зрозумілим, що запровадження Дальтон-плану Хелен Паркхерст відбувалося не у всіх штатах досліджуваної країни. На наше переконання, цінності роботі додало б виокремлення авторкою тих об'єктивних чи суб'єктивних факторів, які не дозволили запровадити Дальтон-план у школах того чи іншого штату США.

5. Видається логічним ґрунтовне представлення на сторінках дисертації авторського доробку – результатів апробації Дальтон-плану з учнями Дрогобицького педагогічного ліцею протягом 2013 – 2015 рр.

6. Щодо публікацій авторки, то, на наш погляд, результати ґрунтовних досліджень, якими характеризується й рецензована розвідка, потребують відповідної географії поширення задля забезпечення можливості ознайомлення з ними наукової спільноти України.

7. Слід зазначити, що у тексті дисертаційної роботи зустрічаються комп'ютерні огріхи та інші недоліки технічного характеру.

Висловлені зауваження, побажання і дискусійні питання не заперечують позитивної оцінки наукового рівня дисертаційної роботи, яка вносить суттєвий вклад у вирішення однієї з актуальних проблем загальної педагогіки та історії педагогіки – дослідження й екстраполяція кращих зразків та здобутків історії педагогіки та зарубіжної педагогіки.

Вважаємо, що теоретично і практично зорієнтована праця Петrenchко Мар'яни Олегівни відкриває нові шляхи для вдосконалення навчального процесу у загальноосвітній школі, а також формує підґрунтя для подальшого студіювання багатьох актуалізованих у рецензованій дисертації проблем.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

1. Отже, рецензоване дисертаційне дослідження на тему «Педагогічна спадщина Хелен Паркхерст у контексті розвитку педагогіки США у першій половині ХХ ст.» є самостійним завершеним, цілісним дослідженням актуальної проблеми у галузі загальної педагогіки та історії педагогіки.

2. Визначена мета й сформульовані завдання дослідження розв'язані глибоко та доказово. Основні результати дослідження знайшли відображення у 12 працях.

3. Виклад дисертаційного матеріалу вирізняється логічністю, послідовністю, науковою обґрунтованістю положень. Автореферат підготовлено відповідно до чинних вимог, його зміст відображає структуру, основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи.

4. Дисертаційна робота, її актуальність, зміст, обсяг та наукова новизна, теоретична та практична значущість, обґрунтованість наукових положень, вірогідність висновків, використані методи дослідження, якість оформлення та повнота викладу повністю відповідають вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук і «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від

18.08.2015 р. № 656.

5. Її автор Петречко Мар'яна Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 *Загальна педагогіка та історія педагогіки.*

Офіційний опонент:

професор, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри іноземних мов
Інституту гуманітарних та соціальних наук
Національного університету
«Львівська політехніка»

Н. В. Муқан

Підпис Муқан Н.В. засвідчую:
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Р. Б. Брилинський

